CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ◆ Número solt, 25 cts; - l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII | Barcelona 19 d'Abril de 1913 | Núm. 288

PERTANYE A LA BIBLIOTECA DEL ATENEU BARCELONÈS

SUMARI

La Expansió Catalana. - (Al marge del discurs d'en Cambó en la Diada Regionalista).

El Dr. L. Gauchat, per P. BARNILS.

El balanç de la Joventut.-Discurs llegit a l'Academia d'Higiene de Catalunya pel Dr. J. M. Anguera de Sojo.

Qüestions de llenguatge, per J. RUYRA.

Nota a un article d'en Ruyra, per MIGUEL DE UNAMUNO.

Josep Aragay, per FRANCESC PUJOLS.

El gran desig, per JOSEP LLEONART.

Rondaies mallorquines. - Na Juana i la fada Mariana, per Antoni M.ª Alcover.

Política contemporania. - La crisi conservadora, per CARLES CREHUET.

Dues pianistes notables, per R. B. V.

La Setmana Política.

La Setmana Cultural

AVIS IMPORTANT

Advertím als nostres suscriptors que aquests díes es passarán a cobrar els **rebuts dels trimestres primer i segón** als que esperem donarán bona acollida. Quant als suscriptors de fóra que estiguin encara en descobert amb l'Administració, els supliquem que se serveixin posar-se al corrent quan més aviat millor, la qual cosa poden fer per medi de segells de correu, pel giro postal o qualsevulga altra forma de fácil cobrament.

La Expansió Catalana

(Al marge del discurs d'En Cambó en la diada Regionalista)

II

Expansió Catalana: heus-aquí la definició del nostre moviment que és més que una política. Es una irradiació de valors complexíssims, és, si no una civilització, un matiç de civilització.

Els grans moviments espirituals, tenen, com l'individu, un color i un posat que els vé del lloc de naixença. No es pot destriar l'ideal de la fesomía que li donen l'aire i la llum i el paisatge. I aquesta patria no pot esser una creació convencional, com un imperi o un estat quadriculat, sinó una excepció, una minoría dins ell: el petit reialme dins l'Imperi, la petita regió dins l'estat, devegades una ciutat tota sola. La major part del món és amorfa, dòcil. Els nuclis d'iniciativa són petits, aspres, resistents, i, si no en llur obra, en llur potencialitat, milenaris. Ells conformen ço que els volta: romanen i es sobreviuen: els setges, la guerra, la pest calcigaràn una encontrada, serà sepellida tota una raça; i després d'una repoblació amb elements forans, al cap de cent anys, l'antic esperit de la raça—ell és estat impossible de sepel·lir!—s'interna en llurs esperits, i aquella terra clama novament per la potestat.

Un valor espiritual que no tingui l'aire d'una terra, que no s'hagi colrat una mica, no passarà d'una abstracció: serà quelcom paral·lel a la realitat, i a la fí li caldrà esvaïr-se, morir. Això és ver no solament per un valor polític; l'observador perspicaç arriba a comprobar aquesta veritat en el procés artístic i àdhuc filosòfic. No s'és immortal sino per una llarga col·laboració amb el temps: no s'és universal sino per una llarga col·laboració amb el lloc.

Per damunt la vida espanyola han passat tots els nominalismes del progrés polític europeu. Tot això ha estat endebades. La raça s'és mantinguda immòbil. Per remoure-la, per deixondir-la, és necessaria una veu més íntima. I la inutilitat de tot esforç, àdhuc el més generós, àdhuc el més ben intencionat, si li manca una exigent i pugnadora, una innovadora encarnació patriòtica, es palesa, entre altres casos més antics, en un cas de política castellana recentíssima que en Cambó estudía admirablement: en el cas d'en Maura. El cas d'en Maura no sols l'interessa com a cap d'un partit fins ara turnant, com a polític de bona fè, com a orador elegantíssim, com a antic al·liat nostre en el seu período d'optimisme. Hi ha una raó més punyent que no pas aquesta per atreure l'atenció del gran polític catalanista. En Maura és l'exemple de tot ço que podría donar una aspiració de veritat i de justicia que, sorgint en terra catalana, es resignés a desnacionalitzar-se per qualsevol raó: fer l'èxit més fàcil, no haver de malmenar les coses existents, pecar de manca de fè en la raça. Una aspiració de veritat i de justicia que volgués deixar d'esser característicament catalana per guanyar la benvinguda, perdría la seva ànima de fortalesa, enmalaltiría o es corrompría; fóra una banalitat més, una miseria més de la monotonía del país. Els vicis consuetudinaris del nihilisme espanyol, sotgen tothora ço es vincla i s'humilía davant l'idola monstruosa d'un Estat contrafet. La intransigencia del nostre esperit català,—que alguns lívids tarambanes confonen amb la intransigencia del procediment—és la única garantía que representem una idea encarnada, això és, una energía, una força durable. I perquè som una força hem d'espandirnos. Per la duresa del nostre penyal i la dolçor del nostre mar, si les conservem en nosaltres, podrem guarir aquests pobres separatistes castellans.

El Dr. L. Gauchat

Aviat farà cinc anys que sortíem de Barcelona amb els companys M. de Montoliu i A. Griera cap a Alemanya per estudiar Filología a l'Universitat de Halle. La disciplina a la qual anavem a dedicar nostres esforços, tant àrida d'ella mateixa, se lligava amb les dificultats d'assimilar-se una llengua com l'alemanya tant revessa a nostra manera de ser i de pensar. Emperò el dever pesava i calía vèncer el millor possible totes les dificultats que sorgissin. D'aquestes no en mancaven al bell començ, però anaven cedint poc a poc mercès a l'orientació paulatina que en nosaltres s'operava. Mes, aquesta orientació a la vegada que produía bons efectes en nosaltres, ens anava deixant veure amb més claror tot l'abast de nostra missió científica. I presos de pregón pessimisme ens declaràvem a voltes per satisfets si podíem tornar a Catalunya coneixent bè l'*Einfuerung in das Studium der altfranzoesischen Sprache* de Voretzsch.

Passava el temps i la febre d'aprofitar i de treballar creixía amb la familiaritat que adquiríem amb nostres tasques. Al acabament del tercer semestre ja extremaven més les nostres pretensions. Quina vergonya si no més haguessim conegut el llibre d'En Voretzsch! La llengua alemanya no era tant difícil com semblava i aquells nexes inverossímils de consonants ja havíen perdut l'aspror i es deixaven produir amb certa facilitat, i aquella muntanya de la Filología s'havía anat escombrant de boires i es distingíen els caminals que conduíen al seu cim, fressats els uns, verges encara els altres. El desig d'atançar-s'hi com més millor ens feia concebre plans atrevits a tota hora. Coneixíem l'existencia d'altres escoles i tendencies, sabíem que a Zurich hi havía un centre importantíssim per als estudis lexicogràfics... però no'ns atreviem. Hi havía encara tant per apendre a Halle!

L'article de H. Morf: *Mundarten-forschung und Geschichte auf romanischem Gebiet* (Bulletin de Dialectologie Romane. I. 1909) va donar l'empenta decisiva. A Zurich se feia Filología també, i Filología d'una nova especie; hi havía el Dr. Gauchat per professor i les referencies que En Morf feia dels seus treballs no podíen ser més temptadores. En Griera, de tornada d'una excursió dialectal per la frontera catalana-aragosa, va quedar-se a Zurich per seguir els estudis. Aquesta va ésser la primera revelació de que ja ens havíem fet nostre l'esperit del *studiosus* alemany; volíem independencia i un ja sabía canviar d'Universitat per conèixer noves tendencies i escoles, car «conèixer tots el mètodes i tendencies de nostra disciplina sense fer-nos esclaus de cap i formar-nos amb elles una disciplina nostra, adaptada a la nostra manera de ésser i a l'estat actual de nostra llengua» ha estat i és el nostre ideal. En Griera anava a començar el cinquè semestre universitari sota la direcció del Dr. Gauchat. A no tardar sabríem la importancia que per nosaltres tenía l'escola de Zurich.

***

El Dr. Gauchat, fill d'un poblet del Cantó de Neufchâtel, és deixeble de l'actual professor de Filologia romànica de Berlín, d'En Morf. Aquest mestre l'emmotllà fent-lo un romanista sota'l doble aspecte de llingüista i historiador de la literatura. En Morf, avençant-se als romanistes del seu temps, cridava ja l'atenció, demanava un interès especial pels dialectes. Això i l'amor natural a la muntanya, que per els suiços és mitja vida, són factors que contribuiren sens dubte en gran manera a que fos a Suiça on florí un estol de romanistes que s'havía d'especialitzar en la Dialectología.

La tesi doctoral del Dr. Gauchat fou una monografía del parlar de Dompierre, prop del llac de Neufchâtel. En ella se revela la predisposició especial del mestre que vint anys més tard havía de tenir recollit tot el cabal lèxic dels dialectes de la Suiça francesa. Mestre superior a Berna, el Dr. Gauchat amplía després els seus estudis a Roma i a París. D'aquests temps en que aprofondí en l'estudi de les cançons populars, data la seva col·lecció: *Aus allen Gauen. Dichtungen in den schweizerischen Mundarten* publicada en 1896 a Zurich. De l'escola del professorat passà a l'escola cantonal de Zurich, exercint al mateix temps de *Privatdozent* a la Universitat. Es conegudíssim el seu *Etude sur les Ranz de vaches fribourgois* (en el suplement al Programa de l'Escola Cantonal de 1899), una de les cançons més populars de la Suiça, cançó que, a posta de sol, els vaquers canten davant les cabanes com cridant la vacada que baixi per ésser l'hora de munyir. Es aquesta una de les escenes més típiques de la vida alpina.

L'estudi continuat dels dialectes francesos en el terreny mateix, feia concebre al Dr. Gauchat l'idea d'un *Glossaire* monumental, expressió sublim i agegantament insuperable d'un modest Diccionari dialectal que havía anat recollint i que li donà ja prou peu per a vesllumar l'importancia immensa de l'empresa futura. La gènesi d'aquesta obra colossal fins a arribar a despertar el sentiment patriòtic a favor dels dialectes que anaven desapareixent arreconats i atuíts per l'influencia francesa, l'historia d'aquesta Obra que avui ja's troba a més del mig de la seva vía, no està pas mancada de dificultats i de sacrificis i d'èpoques penoses fins que la veiem segellada nacionalment i regoneguda amb el nom de *Glossaire des patois de la Suisse romande*. Es el mateix poble els mateixos suiços que volgueren escriure el Diccionari d'una llengua que no parlarien ja els seus fills, sols per conservar-hi l'historia de llur vida i de llurs tradicions. L'empresa del Dr. Gauchat se consolidà amb una constant col·laboració i el Consell federal i els Cantons en conjunt fa tretze anys que li concedeixen anualment una subvenció de 20.000 francs. El mètode de replega de materials seguit per el Dr. Gauchat ha estat per agrupaments lògics disposats en qüestionaris que's distribuíen a a tots els corresponsals al mateix temps. Així els onze anys que ha durat l'enquesta han aportat un tresor de 1.500.000 paperetes que contenen tot el lèxic de la Suiça francesa. De plè en la segona època de treball del *glossaire*, el Dr. Gauchat, ajudat dels romanistes Tappolet i Jeanjaquet, està ocupat en la redacció dels articls que ja es poden veure en mostra deliciosa en la *Trilogie de la vie: la naissance et le baptême, le mariage, la mort et l'enterrement* publicats en el *Bulletin du Glossaire*.

L'orgue de la redacció, el *Bulletin du Glossaire*, dirigit també per el Dr. Gauchat, constitueix una bella col·lecció de petits estudis llingüístics propis, dels altres redactors i fins d'alguns corresponsals, entre'ls quals el sabi mestre, acostumat a dirigir i a orientar i a despertar energíes, ha sabut descubrir hòmens de grans aptituts per als estudis filològics. El primer volum *Bibliographie lingüistique* (Neufchâtel 1912) de la gran *Bibliographie de la Suisse romande* que ha de precedir la publicació del *Glossaire* també porta el nom del Doctor Gauchat al costat del d'En Jeanjaquet.

El Dr. Gauchat, com els demés romanistes suiços, Tobler, Gilliéron, Meyer-Luebke, Morf, Salvioni, Jud, Jaberg, etc., ha sigut i és sempre jove en la ciencia sempre viva de la llengüística Ho demostra amb aquell article *Gibt es Mundartengrezen* (Archiv fuer das Studium der neueren Sprachen. 1905) donant la solució definitiva a la debatuda qüestió de l'existencia dels dialectes rebel·lant-se contra la indiscutida autoritat de G. París. Així també ha donat

una nota harmònica el Dr. Gauchat intervenint en la polèmica dels fonetistes contra la Geografía llingüística en son treball *Regression Linguistique* (Festschrift zum 14. Philologentag. Zurich 1910), paral·lel als *Mirages phonétiques* de Gilliéron, que venen a ésser ambdós la justa apreciació del valor de la Fonética en el estat actual de la Filología romànica.

Tractar els problemes candents de la Filología de cara al mètode i als principis i portant-t'hi solucions acertades és un dels mèrits considerables del Doctor Gauchat com a romanista. No és un gran estudi de conjunt, sinó la solució d'un problema que afecta a la metodología, ço que obliga a sortir al Dr. Gauchat amb una nova publicació. Aquest procedir exerceix una influencia profitosa i una autoritat gran sobre'ls seus deixebles qui, convertits en alpinistes, segueixen amb plena devoció al mestre trescant d'ací i d'allà per fer amb ell transcripcions fonètiques, per estudiar la vitalitat d'un *patois* ferit de mort, per determinar una frontera dialectal o per fer aplicacions del mètode *real* a seguir en les investigacions toponímiques. Els seus deixebles ens contarien com estimen al mestre i ço que d'ell aprenen, no sols en aquestes excursions de *pràctiques* sinó també quan s'apleguen en aquell *Seminarium* recollit de l'universitat o quan devallen junts al jardí en les tardes xafagoses d'estiu per escoltar el *Referat* de tanda i els comentaris amicals del professor sota la verdosa frondositat dels arbres que basteixen l'aula. Les poques hores que hi hem passat no'ns fugiràn mai més de la memoria.

Mes el Dr. Gauchat no és sols un mestre en la Romanística. Si com a tal l'apreciem, l'apreciem també com a home, i més que com a home com a amic, car ell és el qui's desviu per fer-se amic dels seus deixebles interessant-se per tots ells i les seves coses. Un exemple en tenim ben palès en la bondat amb que tractà En Griera i la sol·licitut amb que'l dirigí en sos estudis. Al Dr. Gauchat és degut que En Griera pogués presentar la seva memoria doctoral escrita en català, la primera que's presentava i era acceptada a l'estranger escrita en nostra llengua. I no sols sota aquest punt de vista el degà de la Facultad de lletres de Zurich assistí a En Griera i prestà un servei a la causa de dignificació del català. El nom del doctor Gauchat està interessat també en l'obra magna del *Diccionari general de la Llengua catalana* que deixant d'ésser empresa particular de Mn. Alcover, ha passat a la Secció filològica de Nostre *Institut* per a ésser portada a terme. La redacció del *Glossaire des Patois de la Suisse Romande* oberta constanment a En Griera i a nosaltres en les poques setmanes que passàrem a Suiça ha esdevingut la norma sobre la qual funciona la oficina del nostre *Diccionari* establerta en una de las dependencies del palau de la Diputació. I no sols amb aquest fet de principi el nom del Dr. Gauchat (i amb ell els d'altres suiços, alemanys i francesos) està vinculat amb l'obra per excel·lencia de la filología catalana, sinó que hi figura seguidament en el seu procés, mitjançant els seus sabis consells i orientacions a nostres demandes.

***

Dintre'l cicle de cursos de Filología romànica que el Dr. Gauchat professa a l'Universitat de Zurich, hi figurava el passat semestre el de lliçons sobre la *novela picaresca* castellana, una mostra de les quals és sens dupte un treball seu darrerament aparegut en el *Herrig's Archiv* sobre *El Lazarillo de Tormes*. Aquestes lliçons foren causa que'l professor se decidís a visitar Espanya per conèixer d'aprop el *Land und Leute* i aprofondir en els seus coneixements de la llengua castellana.

De retorn de Madrid i migdía d'Espanya ara el Dr. Gauchat ens fà l'honor d'una atenta visita. L'*Institut d'Estudis Catalans* i particularment la *Secció filològica*, estàn d'enhorabona. La vinguda del director del *Glossaire des Patois de la Suisse Romande* és d'alta importancia per la nostra filología i honorarà les oficines del nostre *Diccionari*.

Al saludar coralment desde aquestes columnes al professor i a l'hoste, fem vots perquè li sigui ben plaent la curta estada que fa entre nosaltres.

P. BARNILS

El balanç de la Joventut

Discurs llegit a l'Academia d'Higiene de Catalunya pel Dr. D. J. M. Anguera de Sojo

Senyors:

Plau-me, avui que comencem nou any en l'explendorosa vida d'aquesta Academia, representar un diàleg entre'l curs novell i el curs caduc. Crec que, com en el de Stendhal, deu dir el vell al jove: «Continuem» i aquest així mateix deu respondre: «Examinem».

Si aquestes paraules, com deia Stendhal, resumíen tot el segle XIX, plau-me imaginar també que enclouen tot el pensament desgarbat i sòpit que el manament dels companys m'obliga a explicar-vos, sort que junt amb el manament brilla per inducció instantania pròdiga dèu de benevolença; sense aqueixa jamai haguera tingut l'atreviment de parlarvos, puix en necessito molta. Be ho saben tots, i d'ella en faig la meva força.

La continuació és un precepte, una llei rigurosa de l'existencia. La continuitat és la vida. Però a l'intel·ligencia humana jamai podía imposar-se-li cap, absolutament cap llei, sens que pugui, encar sigui per un moment deixar d'examinar-la, i si el vell conscient, per sa experiencia, de la força i la necessitat i la bondat del precepte, sols procura complir-lo, en canvi el jove vol ovirar els camins per on deu fer vía.

Examinem doncs aquesta continuitat i examinem-la en aquells que la constitueixen, en els joves.

Fins en les més elementals de les funcions fisiològiques i en les més rudimentaries alteracions patològiques és impossible deslligar l'home, l'individu del medi en que creix i es desenrotlla, en que viu, molt menys per tant quan des del punt de vista higiènic devem considerar-lo podem d'aqueix medi despendre'l; és l'individu una preuada gemma però que pert bona part de son valer, tot son valer, després, aillat del hermós i artistic joiell del qual forma part. Es potser, l'Higiene, la ciencia més social que existeix en l'ample camp de la biología, permeteu-me una frase que apar mal construída, però que inclou el pensament ja expresat per en Taine al comparar i equiparar la política a la biología. A la fí potser no és més que una branca d'aqueixa.

I avui, hem de confesar-ho, per fundamentar la sociología i l'higiene la seva ciencia de les costums i de la vida fogim de tots aquells principis metafísics, cars als antics especuladors i cars també, perquè no dir-ho, a certes imaginacions meridionals breçades per la mar llatina, apoiant-nos tant sols en l'anàlisi, en el fet científic tan plaent a la pacensuda i calmosa i constant activitat tudesca.

Per a això, com un escrupulós comerciant he fet un balanç de la vida de nostra societat, de nostre poble per poder fixar quiscuna de les orientacions que la vida vella de l'Academia al manar a la vida jove la continuació l'hi força a pendre, la obliga a seguir per complir amb

la tasca que dins de la societat i del poble li és imposada.

Es, senyors, la Societat un polinomi, i permeteu-me per a la major brevetat i claretat de mon pensament pendre aqueix símbol matemàtic. Jamai m'atreviría a llençar una definició. Un símbol evoca per mí més clarament la idea, que la pobresa de ma paraula, fosca i confosament expressaría. Aqueix polinomi té un valor total resultant del conjunt dels seus termes. Els termes en sí tenen un valor propi, ric en matiços i distincions, absolut en uns, relatiu en els altres, propi per son sí o bé degut a l'exponent que l'acompanya, positiu en aquests, negàtiu en aquells i que al sumar-se donen el valor total que, és la Societat, que és el poble, el qual per son valor total figura i pesa en el concert dels pobles.

Examinem com son eixos termes, conjuntament, dins del polinomi i veurem desseguida dues grans agrupacions que podem denominar-les primaria i secundaria. Denominem primaria a l'agrupació de termes que no han sofert encara cap transformació i que estàn en període de constitució, essent la secundaria l'agrupació dels termes que ja han adquirit un valor definitiu, però que no són més que la evolució dins del temps dels primaris. De manera que en el polinomi tenim una serie de termes en període de valoració, d'adquisició de valor, de valor latent i altres actius, definitius. Com se dedueix fàcilment sent aquests últims els qui pesen, els qui verdaderament donen valor al polinomi, podríem dir-ne els termes directius.

D'això se'n desprèn un fet de valor importantíssim, i ès que els termes tots ells són valors en funció d'altres. En primer lloc, els secundaris, que són els qui hem dit directius, són una transformació en el temps dels primitius, per tant son valer és una funció d'aquells de qui deriven. Però també sent aqueixos els qui orienten per ells se avaloren els primitius per tant malgrat ser primers en l'ordre i en l'evolució no són més que una funció dels qui sent secundaris els han precedit, i si res és més diferent a si mateix que els temps d'un esser, tampoc és més igual a sí mateix, que aquest temps de l'esser i en l'estudi del polinomi trobem, com clarament se veu, que el moment actual o sigui l'esser actual és fruit de l'esser anterior, constitutiu de l'immediat, futur i germe a l'ensems del futur mediat. Es doncs el polinomi societat una suma de termes equacions, dels que els uns estàn en període de constitució i són per tant en funció dels elements que tenen per a constituir-se i altres ja definitius en funció de sí mateixos en quan van ser un dia terme primari. Per tant en lloc de dividirlos en dos grups podríem dir, per a major claretat, que els termes constitutius del polinomi integren aqueix en el moment de l'estudi en dos períodes distints de sa existencia, en el primari i en el secundari.

El valor d'un terme pot esser negatiu o positiu i a voltes neutre o indiferent, puix com més endavant veurem no aumenta ni mimva en res el valor total. Ademés un terme considerat en sí mateix pot esser neutre i fins a voltes positiu sense relació amb els demés i en quan al resultat negatiu. Car l'individu té un valor en la societat, no en quan valgui en si mateix sinó pel treball que produeix, és una mena de capital que val sols per la renta que dona.

Composa cadascún dels termes dos elements, el fisiològic i el moral podentse dividir el primer en dues parts, físicfisiològic i psico-fisiològic, elements que deuen servir de guía en tot estudi dels termes i que interessen en gran manera per a deduir-ne les conseqüencies.

El valor total del polinomi Societat és constantment variable en el temps, sent per la continuitat establerta, en sí mateix perdurable; té per tant dos valors distints, segons sè'l consideri actual o futur.

En el segle, en el concert de pobles es cotisa sols l'actual, el present, i fet particular que veiem cada dia confirmar-se, aquest valor present és el qui's cotisa per a les combinacions futures; en canvi en el funcionalisme social pel mer fet de ser actual ja és pasat sent el futur l'unic que té uñ valor efectiu, l'unic cotisable.

No és això un joc de paraules. Un poble influeix en els actes dels demés pobles (nació, estat, raça, món) més pel valor que els altres li donen que pel qui té. Això és influencia. Però actúa en els actes dels pobles pel valor real. I això és actuació. O sigui tot poble, com passa més en petit en el conjunt d'individus i com clarament veiem en l'organisme, en que els orguens estàn sotmesos a una dependencia interorgànica. No pot obeïr sens tenir en compte com la seva acció repercuteix en en tots els demés, fins en el més petit i insignificant, per tant ell adaptarà la seva acció a la repercusió que en els demés tingui; aquesta és l'influencia, o sigui l'adaptació dels actes dels externs a la repercusió que en ell ocasiona; influeix en quan modifica, poc o molt per el cas poc importa. Ara bé el poble en acció, modificarà, adaptarà aquesta al valor que concedeixi al poble modificador i l'apreciació la fundamentarà en el valor actual, però com que quan coneix el valor actual i per lo tant quan aquest influeix, de fet és pasat, d'aquí que el valor actual, únic que's cotisa per els externs, obri com a futur en un temps venidor, i quan influeix, quan se'l té en compte pot haver sofert una transformació radical. En canvi quan actúa obra amb el valor que realment té i com que l'actuació és conseqüencia d'una preparació, tan ràpida com se vulgui, però com que l'acte humà presuposa una idea previa, un estat de conciencia i una determinació, per tant el valor actuant es el futur, que pot esser desconegut.

Per conèixer realment el polinomi devem doncs estudiar sos termes primaris en tots sos aspectes, en tota sa evolució. Conegut aquest deduirem fàcilment el valor dels demés. Ara bé, els termes primaris són els individus en el període de formació, conegut generalment amb el nom de joventut; estudiant, analitzant, aquests, sabrem perfectament el valor de la Societat, tant en son estat actual, fàcilment deduible, com el futur, la importancia del qual és immensa.

De tres pobles hem pogut veure en aquests úitims anys el creixement ràpid, immens, que pesa en els destins del món, i l'estudi del qual m'ha inspirat aqueix míser treball. Son aqueixos: el japonès, el balkànic i el sud-americà. En tots ells, al primer cop d'ull, es pot apreciar fàcilment que son colossal desenrotllo es dèu a la preparació que han donat a sa joventut, al valor que aqueixa ha adquirit.

Admiro aquell coneixement de la necesitat, la conciencia de la carencia i de la capacitat d'adquirir i a l'ensems la

Goma, Ortopedia, Higiene
Cotons, glaces i venes
Braguers i faixes ventrals a mida
TUSELL GERMANS - Barcelona
Fàbriques:
Goma i celuloide.—Font honrada, 3
Apósits antissèptics.— Vila Vilà, 89
Botigues i magatzems:
Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20
Enviem catàlegs a Farmacies i Droguerles

prudent i enlairada orientació dels directors d'aquests pobles que enviaven a les universitats i escoles capdevanteres als seus joves, perquè allí aprenguessin, perquè allí nodrissin sa inteligencia i son esperit en les fonts de la ciencia i de l'art; i un cop formats tornessin a sa casa pairal per a donar-li dies d'esplendor i preponderancia fent el dia de demà una ciencia, un art propi de sa raça, posant així a sa patria entre les primeres dels estats mundials, constituint sa força cívica i militar que els fan triomfants dels endarrerits, temuts de tots, com diu l'horacià, Costa i Llobera de l'àguila model de la joventut.

> Tantost afina desitjada presa
> impetuosa llança-s'hi
> de la regió del llamp...
> ...de tot lo que trescant aferra,
> gustant-ne fibres intimes
> se'n assimila la potencia, i torna
> cap a son niu més àguila.

Oh adolescencia d'ànima pura i sentiments elevats! Oh joventut conscient de ta missió i de ta força! ets la savia que anima a la raça, que la fa potent i gloriosa. Quins destins tant grans els teus! Al començar l'anàlisi del vostre estat en ma patria, vos saludo amb joia i temensa, com a un deu ignot que ofereix son misteri alçat prepotent sobre l'hermes sagrat per dir l'esdevenir, per senyalar el camí que al lluny deu dur-nos.

(Seguirà)

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veleu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu

Agent general a Espanya J. ROVIRA

Cortes, 619.-BARCELONA.- (vora del Paseig de Gracia)

Qüestions de llenguatge

II

Si fa no fa

Aquesta frase i altres de la mateixa faisó tals com «si cau o no cau, si és no és, si surt no surt, etc.» molts d'escriptors, i no dels barroers, les modifiquen introduint una partícula disjuntiva entre-mig dels dos verbs contradictoris. Res en apariencia més just. Tal com sonen en boca dels ingenus, que és com acabem d'escriure-les; sembla que impliquen un atentat al principi de contradicció. No és pas possible que una cosa sigui i no sigui se faci i no's faci, caigui i no caigui al mateix temps; res doncs, més lògic que escriure aquelles frases en forma disjuntiva: si fa o no fa, si és o no és, si surt o no surt, etc. Nosaltres, emperò, creiem que'ls que pensen així van fora de raó.

La lògica no és regla suprema del llenguatge. El poble és, abans que tot, poeta, i el llenguatge és, sobre tot, obra de poeta. Ara bé, la manera de veure estètica consisteix en acceptar com a veritat allò que com a tal se dóna a la percepció sense modificar-ho en virtut de cap principi pre-establert. Veig en la nit el resplandir dels diamants sobre'l pit d'una dama i el de la estel·lada en el cel, i em donen una mateixa percepció; això basta perque jo, poeta, pugui dir: senyora, el vostre pit és una estel·lada; o, invertint els termes: aquesta nit és una seda ruixada de diamants. Vindrà la raó a fer-me veure que aquestes conseqüencies no són justes; que jo no veig els dos termes de la comparació en igualtat de circumstancies; que és precís que modifiqui el meu pensament... Entesos, respondré; però es que jo parlo com a poeta, i tot prescindint d'unes raons tant evidents, sé que no enganyo a ningú.

Cal compendre que el poeta parla de la veritat perceptiva com si fos ignorant de tot principi, àdhuc d'aquells més primitius, universals i necessaris; i és més bon poeta com més sab prescindir-ne en la ingenua exposició de les seves percepcions. Així és que, quan vol manifestar un conflicte d'idees, no acut a la solució lògica, que li ofereix el principi de contradicció, sinó que fa que sentim el conflicte viu, la sotragada d'aquelles idees en pugna, i ens les dona en dos verbs oposats, que no separa amb cap partícula gramatical, ni amb el simple repòs d'una coma. Veu una pedra primparada, en un equilibri incomprensible; els seus ulls veuen que s'aguanta, però la seva imaginació la veu ja caure; vol manifestar-nos aquest conflicte, i ens diu: aquesta pedra està si cau no cau. La eloqüencia de la frase estreba en la propinqüitat dels dos verbs contradictoris, que topen i ens fan sentir una vibració, en virtut de la qual veiem oscil·lar la pedra de referencia. Si introduim una *o* disjuntiva entre'ls dos verbs, evitem aquest topament; tota vegada que aquesta *o* ens diu que, quan admetem un dels dos verbs, donem per inactiu l'altre, i això destruix el conflicte i debilita la energía poètica del pensament.

Un altre exemple. Si preguntem a un ingenu si dugues coses tenen una mateixa mida i ell ho dubta, de tal manera que tant aviat li sembla que sí com que no, ens respondrà: si fa no fa. Amb aquesta frase expresa el conflicte de motius, l'expresa a tall de poeta, donant-nos-el en viva percepció. En canvi dirà: vés a veure si el sabater fa o no fa les meves sabates. Perquè aquí usa la partícula disjuntiva entre'ls verbs contradictoris? Es ben clar, aquí no's tracta de cap conflicte, mentre que en el primer cas sí; i no és pas natural que dugues mentalitats tant diferents s'expressin de la mateixa manera; altra cosa seria parlar malament, i valdament no's pequés contra la lògica se pecaría contra l'estètica.

Aquesta classe de frases, que enclouen un conflicte, no són patrimoni solament de la nostra llengua. Com que neixen d'un sentit estètic universal, segurament han de tenir per tot arreu una traducció consemblant. La locució «si es no es» per exemple, és ben castellana; recordo haver-la llegida a Cervantes i altres autors clàssics, i no sé que cap de ells l'hagi mai mig partida amb una *o* que, per el meu gust, hauría caigut com una llupia entre dugues celles; és més, sovint l'he vista acompanyada del article indeterminat *un* (un si és no és) que acaba encara de relligar-la i fer-la tota d'una peça.

D'ençà que m'he proposat el tema de aquest article, no he tingut temps de llegir, amb intent de cercar-hi aquesta mena de frases, cap altre llibre antic que el «Curial i Guelfa», i no n'hi he atalaiada cap. Sería bo que es parés ment en com les escrivíen els antics, per més que jo no'ls tinc pas per infal·libles i crec que baix certs aspectes podíen errar-se tant o més que els moderns. Gaudíen, emperò, l'aventatge de no sofrir de bon troç tantes influencies pertorbadores.

El poble ingenu usa aquestes frases tal com jo entenc que s'han d'usar; en té un bon repertori. L'altre dia en vaig apendre una, que no crec que sigui conegu-

da dels nostres literats i que és d'una sabor molt especial. No és francament contradictoria com les que hem estudiades fins aquí, però la seva estructura descansa, al meu parer, en el mateix principi estètic. Un pagès de Palafolls i jo parlavem d'un pobre masover, a qui se li morien tots els animals, i el pagès va dir: «Se li moriràn tots. Té la cort de cara a tramuntana i a teulat sec, freda com una congesta; els animals, entresuats del treball, s'hi enfredoren, s'encuiren i van llevant caient, llevant caient fins que's moren.» Aquest *llevant caient,* que amb tanta senzillesa ens presenta actuant a l'hora dins un mateix còs la vida, que lleva, i la mort, que enderroca, és una dita ben gentil ¿veritat? Doncs bé, jo trobo que, si entre'ls dos gerundius marquem una coma o hi posem una conjunció copulativa, cosa que no alterarà pas el sentit, la frase, tot romanent bella, perdrà bona part d'aquella ingenuitat poètica, que té quan un hom la pronuncía, com el meu pagés, d'un sol alè, com si dels dos verbs en fessem un de compost.

J. RUYRA

Nota a un article d'en Ruyra

Sr. director de la revista CATALUNYA:

Le ruego, señor mío, diga al Sr. don J. Ruyra de mi parte que en Castilla no *he oído* nunca decir *madrastra* sino siempre *madrasta,* sea como fuere la manera de escribir esa verdaderamente «avorrible paraula». Y no es el único caso en que la lengua hablada discrepa de la escrita. (Aquí, v. gr., nadie dice «siéntense ustedes» sino siempre: «siéntesen ustedes». Y así mil cosas). Y es que el castellano rechaza lo mismo que el catalán, esas erres así y de *aratrum* hizo arado, etc., etc., etc. Y nada más.

Suyo affmo.

MIGUEL DE UNAMUNO

Salamanca, 11-IV-13.

En 24 hores

Innombrables són els testimonis que ens remeten espontaniament, certificant la eficacia dels Pellets del doctor Mackenzy per a curar els costipats i catarros en 24 hores. Són el tribut d'honor a aquesta incomparable especialitat que sempre cumpleix lo que promet. I no solament curen els Pellets en 24 hores el pitjor costipat, sense necessitat de fer llit, ni fer ús de sudorífics, sinó que curen també i duraderament, la propensió al catarro en els que s'encostipen. Estoben el pit i faciliten l'espectoració. Són fàcils de pendre i no perjudiquen a l'estómac més delicat. Caixa Ptes. 1'50 en totes les farmacies.

Josep Aragay

Sobre'l gloriós moviment pictòric català d'avui s'estén d'una manera vistosa i lluída la influencia de l'escola moderna de la pintura francesa, que havent començat, si la memoria no'ns és infidel, per despendre's dels últims resplendors de la pintura del renaixement, se'n ha anat allunyant fins a esdevenir una escola amb els aires i posats d'una escola primitiva.

Sobre la pintura catalana d'aquest precís moment, l'escola francesa hi domina com a senyora i majora, en ço que l'art de la república veïna té de madur i esclatant: maduresa i esclat esdevinguts en el temps que havent assolit una visió nova i flamant, encara no's decanta amb pàs ferm i decidit envers la primitivitat tant i tant desitjada.

Tots els nostres grans pintors, des del senyorívol Canals al fastuós Carles, des del tendre Pascual al poderós Colom, i tots els altres de tanta volada com anomenada, porten sobre les ales el segell de la França. Les poques excepcions que trobem a la influencia dels temps madurs de la pintura francesa sobre la pintura catalana, com les representades pels meravellosos artistes Nogués i Sunyer porten l'influencia de l'escola francesa en ço que aquesta comença a tenir de primitiva abans d'arribar al cubisme, escola que adora les formes prescindint dels objectes i del color, ver contrast de l'escola impressionista que adorava el color fent cas omís dels objectes i de les formes.

Influits per un moment o per un altre de l'escola francesa, el cert és que tots els nostres artistes, des del difunt Nonell a tots els vivents, i sempre per damunt de llur personalitat mai desmentida, hi porten la marca del temps. No és estrany: si la França, segons tothom s'apressura a regonèixer, ha sigut l'última flamarada artística coneguda, és natural que quan els pintors de Catalunya han obert els ulls, hagin vist el món i les seves encontrades, aclarides per la llum francesa, que si no és de les primeres llums que figuren en l'historia, tampoc és de les últimes, exceptuant l'ordre cronològic.

El crític que li agradi complir i vulgui fer un estudi del nostre encara no prou famós ni prou esbadellat moviment pictòric, ha de fer constar aquesta influencia, que, com esperem, serà reconeguda per totes aquelles persones que's dediquen a aquesta mena d'estudis i consideracions.

Un sol home de l'esmentat moviment no presenta, ni els mils, aquesta marca vinguda de França i del seu mercat artístic. Aquesta figura colossal i jovenívola, adornada de tota l'empenta que porta, és l'Aragay, que avui exposa les seves obres primerenques a casa el senyor Dalmau de la Portaferriça.

Examinant els treballs curulls de grandesa i majestat deguts al novell expositor, el crític, si vol, pot notar l'absencia completa de l'influencia que dèiem. L'Aragay, es presenta empalmat amb el gran art del renaixement, tal com el van deixar els artistes d'aquella època abans de la decadencia, i com si res hagués succeït, i la terrible batalla per arribar a un altre món donada a França no s'hagués verificat. Ell es lliga amb els poderosos visionaris d'una manera tant natural com inesperada.

Ve't-aquí, doncs, una de les coses que expliquen el perquè en l'Aragay s'hi nota d'una manera palesa l'influencia de l'art alemany. Aquest poble esforçat, ferma la seva pintura i la seva escultura desbocades, als cims més alts del renaixement, de manera que l'Aragay i el poble alemany es troben lligant les cordes a les mateixes anelles, però el poble alemany, demostrant una força i una grandesa poques vegades vista, no ha conseguit infiltrar a les seves creacions l'essencia inefable de la Bellesa, que encara no ha sigut definida, com ja hem dit en altres articles i tornem a dir en aquest.

L'Aragay sol ha fet ço que no ha pogut fer tot un poble, i un poble com l'alemany, que no's moca pas amb mitja màniga. Aquest artista, ple de força i joventut, ha comunicat a les creacions que ara exposa a cal senyor Dalmau, l'essencia inefable extreta del cor de la Bellesa, causa de les nostres més fermes i decidides admiracions.

La grandesa, desmaiant-se als braços de la gracia, raja i vessa de les visions del gran Aragay, i es pot dir que la seva exposició omple. No voldríem de cap de les maneres que aquesta grandesa i aquesta gracia que el pintor maneja amb tanta facilitat i força, fossin considerades com el secret diví de l'expositor: el secret d'aquest home és el mateix dels que fan art amb el delicat i el tendre. Debades es cercarà l'essencia intrínseca de l'obra d'art, en les seves condicions extrínseques.

Si judiquem l'obra de l'Aragay per parts i anant a pams, hi trobarem tots els defectes de la joventut i regoneixerem que l'únic defecte d'aquest artista és l'ésser jove. El seu istil ple i acabat, porta encara la sava dels pocs anys, i

tal com és ha d'esperar que amb temps i palla maduri.

Notarem també que els seus dibuixos al carbó tenen una opulencia i una riquesa de llum que encara no tenen les pintures a l'oli, en les quals el color no és pregón i ressonant com en els dibuixos que lluen alguns negres pregons com una bauma i foscos com una gola de llop. Recordem un retrat a l'oli del nostre estimat amic Josep Antoni Peypoc, fet per l'Aragay fará cosa de tres o quatre anys, en el qual trobant-se encara l'artista moltes hores lluny del poder de visió que té a hores d'ara, assolía en certs i determinats fragments una riquesa de color comparable a la dels actuals dibuixos i que no ha retrobat en els quadros a l'oli que ara exposa.

Dintre les poderoses condicions que adornen l'autor de les obres exposades, sobreïx la facilitat. Ben pocs artistes de la nostra terra es poden posar al costat de l'Aragay, en ço que's refereix a aquesta condició, que no és sols reduïda a la factura o facultat d'executar, sinó que s'estén a la mateixa facultat de veure.

La visió de l'Aragay és sempre gran i consirosa, ombrívola i terrible. Tant sols un decandiment ple de dolça melangía que detura la visió paorosa, nodrida entre les ombres; moltes persones que visiten l'exposició s'omplen de tristesa. Allí en aquella sala, ja prou trista de sí mateixa, hi ha quelcom més que la pintura que va de la paleta a la tela portada pels pinzells: hi ha, per dir-ho amb quatre paraules, alguna cosa morta que panteja de vida. No hi ha dubte, allí hi viu la mort, plena de vida. L'Aragay amb el seu geni, traspassa la jurisdicció de la pintura i entra en un districte que no podem anomenar. Quin és aquest districte? No ho sabem. No'n volem saber rès, no més podem dir que els pintors en parleñ amb menyspreu, però fan cops de puny per arribar-hi. Es com el reialme de la mort, del qual tothom se'n allunya esgarrifat, però fet i fet, comptat i debatut, tothom hi aspira. Nosaltres no'n sabem rès; ni'ns preguntin rès, perquè no'n direm ni una paraula, ultra que el crític pictòric no té obligació de saber res d'aquestes coses.

FRANCESC PUJOLS

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La Estrella** – Carme, (Davant de Betlem).

El gran desig

Es una matinada d'abril, i acabo de sortir d'una esfera d'harmonies. Uns amics m'han pujat sobre les seves ales, on un home s'aconsola i es guareix de la insuficiencia i el cansament de les paraules de cada dia.

La música m'ha acostat cap a la llum de Deu, les parets de la meva estada i els amors que m'hi fan compayía. Per mí tota gran musica és religiosa.

Ara, sota la matinada d'abril se'm renoven pensaments sobre'l perquè de la creació de l'artista.

¿Aquest que tradueix en obra musical un estat joiós o adolorit, em diu goig o dolor no més? No, que em diu sobre tot Desig, un irresistible desig que hi hagué en ell de situar el goig i el dolor terrenals fòra dels límits de la terra, no tant per descarregar-se'n com per emportar-se'ls amunt.

El principi de la creació artística ha de consistir en sentir-se amorosament ple d'una emoció, i per delitosa que aquesta siga no satisfer-se'n encara, ans bé, com més plenitut més gran el desig de transportar a una esfera infinita la humana emoció. Allavores deu prorrompre del pit del artista aquell clamor que és la obra del poeta o del músic.

El que dóna als clamors musicals que adés m'han banyat, el seu pols sublim, no és doncs precisament la naturalesa plàcida o atormentada de la seva inspiració, sinó el fons de desig que porten en sí, que no podent-se satisfer enterament de la alegría ni abismar-se en el dolor trenca els límits físics i puja a ajocar-se al pit consolador de l'infinit.

I aquest desig alat és ço que diferencía el clamor sublim de la paraula comuna i l'artista dels demés homes.

Així l'art vindría a ésser un senyal nobilíssim de la limitació del terrenal sentir.

Algú em dirà que, el gaudi al menys, el troba directament en la vida mateixa.

Però queden els moments de dolor que no poden descompartir-se del viure i com que el gaudir del dolor a cap home no li és natural, bé li caldrà quelcom que li ennobleixi el dolor. I és la religió que amb el prec se'n puja el dolor fòra del món físic. Germans del prec em semblen aquells clamors del gran art, i l'ànima d'ambdós un desig alat.

Mes jo em sento incrèdul contra els que hagin suposat que l'art perdría la seva raó d'existir tant bell punt s'acabés el dolor en la terra, perquè sento que l'art viu del desig d'elevar fòra del món físic no solament el dolor sinó el mateix plaer. I això és el que se m'emporta en el deliqui musical encara més que el caràcter d'universalitat dels sentiments humans que tradueix la musica.

Imaginem-nos un recó de pau natural i humana. Es al camp. No sé perquè sempre és aquí on instal·lo les meves visions de felicitat, si no és perquè jo mateix em sento al camp més feliç que enlloc. Hi ha un home al redós d'uns arbres florits, de peus sobre el camí flonjo d'herba que atravessa una plana estesa de camps conreuats olorosos i regalats d'aigua, sota un gran cel, vora d'un ríu que canta. L'home té al seu costat un fill, un germà, amb qui pot compartir la pau que li traspúa en la mirada, aquella natural mirada d'amor que's posa en el propi conreu com mai no se'l ha mirat cap naturalista ni cap poeta.

El seu braç encara és fort i ara li lleu un descanç llarg, que és al temps que el conreu no necessita d'ell. Els morts i les penes són enterrats fòra d'aquella plana; en el pervindre tampoc no hi ha temences, o al menys ell no les hi pressent ara. Aquell bon troç de terra és propi i ell és d'ella. I s'entrega a la pau que sent dins seu i mira fòra seu. Un troç de vida feliç.

Passa un artista d'un llarg passeig per la plana, un músic, i s'enamora de la pau de l'home i del lloc. De la plenitut d'aquest sentiment ve que la idea musical prorromp dins de l'artista en aquell clamor que crida a tothom, sense memoria de ningú.

A aquella terrena pau acabeñ de donar-li unes ales de desig i tot frissa per ascendir: l'home que frueix i el seu company, els arbres florits i els conreus, sense que res perdi de la seva naturalesa no més que tot s'acosta al plegat cap a una altra altura. I és l'obra d'art.

La pau, la felicitat ja eren allí, però susceptibles d'enlairament com tot el terrenal.

El gran art no podrà enamorar-se d'una cosa que amb el mateix enamorament no li neixi l'inquiet desig de transportar-la a una llum més alta.

¿Aqueixos clamors que prorrompen d'una manera adequadíssima en la musica, cercant el pit immens on resideix tot descanç, deixaríen de ser-hi acollits? Per això m'afiguro que en la vida ultraterrenal hi trobarem, fets resplandors i harmonies, tots aquests grans clamors de l'art, i que ells, en plena vida de goig il·limitat, encara ens diràn dels estats de l'home i de la natura, ens seràn memories d'aquesta terra i carn actuals

tant estimades fins en mig de dolors i limitacions. Perquè si la alegría i el patir humans tenen un més enllà que és el gran desig, ànima de l'art, aquest també té el seu més enllà que és la solució de tot desig.

Això he pensat sota la matinada d'abril. I ara, un parentíu trascendental em lliga per sempre més amb vosaltres, que per virtut de la musica haveu enlairat la meva estada i els amors que m'hi acompanyen cap a una llum més alta.

JOSEP LLEONART

6 d'abril.

Rondaies mallorquines

Mn. Antoni M.ª Alcover és un cas extraordinari de personalitat multiforme. Als seus caràcters de canonge magistral, filòleg i polemista, uneix, com sab tothom, el de conreador del folklore encara que com a polemista i com a filòleg sigui també el folklòric l'aspecte seu més interessant. Ell coneix en sos més íntims doblecs el parlar del poble, especialment del seu poble mallorquí, i l'estudía amb una amor tant gran que no satisfet de dur-lo a contribució per la seva obra del Diccionari de tots els parlars catalans, sab extraure'n l'essencia continguda en les senzilles contalles del poble que nodreix la seva tasca científica. Per virtut de la seva amor a formes més primaries de la expressió de les idees, Mn. Alcover s'és elevat a la categoría d'un veritable literat, puix tal és el genuí distintiu dels literats; el conèixer aquèxos medis d'expressió dels quals el poble ingenu n'és la font primitiva.

Ara el lluitador infatigable s'és tornat a revestir amb el ropatge den *Jordi des Recó*, i ha publicat el volum sisè de la seva col·lecció interessantíssima de *Rondaies*.

En res desmereix aquest volum dels anteriors, on, ultra un cabdal lexicogràfic innombrable, s'hi sent la fidelitat sapient de la mà que ha aglapit amb tanta cura la més genuina expressió popular. Llegint en Jordi des Recó un es creu oïr la mateixa veu de l'Amo de Son Tal o de la Madó xaravel·la qui *la'm contà*,

Copiem per delectança de nostres lectors la següent *Rondaia* d'aquest nou volum:

Na Juana i la fada Mariana [1]

Això era un homonet vei molt pobre, que només tenía una fiia, ben garrida ben garrida, que havía nom Juana.

Un dia que se fam l'alçava an es pobre vei, li vengué aqueixa ideia:

— No res, vendré sa fiia, i així poré menjar.

Fet i dit, la se posa an es coll, i ja surt an es carrer, crida qui crida:

— ¿Qui'm compra ma filla Juana,
qui sap tant com la fada Mariana?
¿Qui'm compra ma filla Juana,
qui sap tant com la fada Mariana?

La fada Mariana era la Reina.

Ses criades, com sentiren aquell homo, se'n van a la Reina, i li diuen:

— ¡Senyora, ell passetgen un'al·lota que diuen que sap tant com Vossa Reial Majestat!

— Que la'm muntin, diu la Reina, que jo la vui comprar.

La Reina hu feia per llevar-la des mig, perquè no volía que negú sabés tant com ella.

Li munten Na Juana, fan barrina, i *dany-dany*, muny sa cantidad, i aquell homonet ben content, butxaques plenes, cap a ca-seua.

— Quina feina sabs fer? demana la Reina a Na Juana.

—Sa qui se present, respòn s'al·lota.

La Reina tenía un fii que nomía Bernadet, tant bruixot com sa mare.

¿Que me'n direu? Ell aluià Na Juana, i ¡ja hu crec que li agradà, i molt!; però perquè no li esborrossonassen sa potranca, no hu feia coneixedor, i davant sa gent sempre la desjectava.

Un dia l'agafa d'amagat i li diu:

— Jas aquest guant; i, en trobar-te molt estreta, digués; — *Ah l'amo des guant!* i jo et sortiré i et trauré de dins es fanc, per enfonyada qui hi estigues.

La Reina, per fer quedar malament Na Juana i tenir motiu per llevarla des vent, un dia l'agafa i li diu:

— Jas aquest covo de llana negra; i, rentant rentant, la m'has de fer tornar blanca, que ha d'ésser p'es matalàs de mon fill Bernat, que s'ha de casar.

S'al·lota plora qui plora, ja es partida cap an es torrent, sense sebre com s'ho havía de fer per sortir-ne amb bon nom, fins que a la fi se troba una cosa dins sa butxaca, s'ho treu, i va ésser aquell guant d'En Bernadet.

—¡Ah l'amo des guant! diu ella

Encara no hu hagué dit, com *zas!* li surt En Bernadet.

Na Juana li conta es pas, i En Bernat pega siulo cridant:

— ¡Hala homonents i donetes, veníu tots a treballar!

I *zas!* compareixen dos estols d'homonents i donetes de colzada, menudois, remolests, que pareixía que tenían argent viu dins el cos, i venguen bots, xecalines, cucaveles i tombarelles.

—¡Uei! diu En Bernat, ¡ja bovetjareu en haber acabada sa tasca!

Les reparteix es covo de llana, un borreió per hom, dient-los:

— ¡Hala a rentar aqueixa llana fins que sia blanca, ben blanca!

I ja són partits, renta qui renta, i amb una exhalació tots aquells borraions foren blancs, ben blancs, i els tornen an En Bernat, que'ls diu:

—¡Per amor de Déu sia, bona gent! i ara ja vos ne poreu anar per allà on tengueu es cap girat.

Se'n van fent luleià i bogiot, i En Bernat diu a Na Juana:

—Mira, ara du això a mu mare, i si te diu: — ¡Ja deus haver vist mon fill Bernat!—tu li has de dir: — Ni l'he vist, ni l'he mirat fins a l'hora que l'he deixat! —Dir-li això serà per ella pitjor que dirli una flastomía de ses més grosses.

Na Juana se presenta a la Reina amb so covo ple d'aquella llana, més blanca que la flor de lliri.

La Reina no se'n podía avenir, i li escapà:

—¡Ja deus haver vist mon fill Bernat!

¿Jo? diu Na Juana. ¡Ni l'he vist, ni le mirat fins a l'hora que l'he deixat!

— ¡Calla mala llengo! això no hu diuen! s'esclamà la Reina com una picada d'aranya.

Lo endemá entrega a s'al·lota cànyom i més cànyom, llana i més llana, i li diu;

—Mira, avui mateix m'has de filar tot això i llavò m'ho has de teixir per fer sa roba de ses noviances de mon fill Bernat, que s'ha de casar.

Na Juana com sent aquelles comandacions, romàn sense paraula.

—¡Avui mateix he d'haver fet tot això arriba a dir, tota esglayada.

— ¡Avui mateix! ¡avui mateix! exclama la Reina. Idó ¿què't pensaves ¡No en vui de malfenerandes ni de perfandes dins ca meua! I ¡no hi bovetjes, amb *Na Rossa* (1), que no te tir cualque cossa. que't baldi i t'envii a veure Sant Pere!

Aquella al·lota agafa tota aquella canyamada i llanada, i se'n va plora qui plora sense sebre aon, fins que pensa amb so guant, i ja'l se treu i diu:

(1) La 'm contà la Mare de Mn. Juan Aguiló, nadiua de la ciutat de Mallorca. Dona Catalina Tomás Pinya.

(1) Nom de mula.

—¡Ah l'amo des guant!

Encara no hu va haver dit com *tac*, li compareix En Bernadet, i li diu:

—I ara ¿què tens?

—¡Què he de tenir! ¡Que ta mare me ha dit que avui mateix he d'haver filada tota aqueixa llana i tot aqueix cànyom i llavò hu he d'haver teixit per fer-te'n sa roba de ses teues noviances!

—¿Això es tot? diu En Bernadet.

—¿Què trobes que no basta? diu Na Juana.

—¡Ca, dòna! diu En Bernadet. ¡Ell no n'hi ha per començar!

¿Què me'n direu? Ell pega siulo i crit:

—¡Hala, homonets i donetes! ¡veníu tots a treballar!

Compareixen aquells estols d'homonets i donetes de colzada, tant xerevellos i tant ardits com sempre, fent bots, xecalines i esquerevits.

—¡Uei! diu en Bernadet. ¡Ja bovetjareu en haver acabada sa tasca! ¡Ve't-aquí aquesta llana i aquest cànyom! ¡I ja hauría d'estar tot filat i teixit i roba feta! ¡Abans de pondre-se es sol ha de romandre tot llest! ¡Hala idó! ¡fòra vessa!

I ¿què fan aquells homonets i donetes de colzada? Elles s'aborden a un canyar que hi havía su devora, i *cric-cric!* ja tenen una filoeta per-hom, l'enserreguen amb una grapada i ¡hala fila qui fila! que no se donaven raó a ses mans, just molins que han perduda sa nadía.

Mentres tant els homonets ja se són abordats a un redol de pins, les taien, les entaulen, les serren, i ¡venguen barres i posts de totes mides! i m'engirgolen una partida de telessos (1).

Prenen ses fuades fetes, tantes com ne fan ses donetes i ¡hala debanar-lés! i ¡venguen rams an es telessos! I ja s'hi asseuen. i *¡tix-tix!* i ¡venguen peces de roba i peces de roba!

Sobre tot, ell encara hi havía prop de una hora de sól, i tot ja estava filat, i teixit i roba feta, però ben feta, que feia mirera.

Els homonets i donetes de colzada se en van bovetjant, fent trui i lulea. i En Bernadet comana a Na Juana:

— Du tota aquesta roba a ma mare, i si et diu: — ¡Ja deus haver vist mon fill Bernat—respòn-li — Ni l'he vist ni l'he mirat fins a l'hora que l'he deixat!

Na Juana hu fa així; i, com la Reina veu totes aquelles peces de roba feta, i ben feta, romàn amb sos cabeis drets i arriba a dir:

— ¿Com pot ser això? ¡Ja deus haver vist mon fill Bernat!

¿Jo? diu Na Juana. ¡Ni l'he vist ni l'he mirat fins a l'hora que l'he deixat!

— ¡Calla, mala llengo! ¡això no hu diuen! exclama la Reina.

(1) Telers.

Lo endemà dematí agafa Na Juana, i li diu:

—Bé, ara que tenim ses peces de roba manca taiar-les i cosir-les i fer tot es parament. ¡Avui mateix m'ho has de deixar tot llest!

Na Juana no pogué dir res d'esglaida que romangué. Se'n du totes aquelles peces de roba, i se treu es guant, dient:

—¡Ah l'amo des guant!

Encara no hu va haver dit com *tac*, li compareix En Bernadet, tot etxerevit.

— I ara ¿què tens, tant de plorar? li diu:

— ¡Què he de tenir! diu ella. Que ta mare m'ha dit qu'avui mateix t'he de haver cosit tot es parament!

—¿Això és tot? diu ell.

—¿Què trobes que no basta? diu ella.

— ¡Ell no n'hi ha per començar! diu En Bernadet.

I ja ha pegat siulo i crit:

¡Hala, homonets i donetes, veníu tots a treballar!

Compareixen com a llonzins aquells estols d'homonets i donetes de colzada, fent bots, esquerevits, xecalines i cucaveles.

—¡Uei! diu En Bernat. ¿Què tanta de juguera com Déu ha vista? Espassau-la-vos fent aqueixa tasca que vos espera, grans belitres! ¡Hala a fer de totes aqueixes peces de roba i de tot lo altre es parament pe' ses meues noviances!

— ¿Amb Na Juana, no es ver? diuen tots cridant i fent lulea.

— No es conte vostro això! diu En Bernadet.

—¡Ja hu és! ¡ja hu és! diuen ells.

I ja s' aferren an aquelles peces de roba, repartint-les-se estols i estols, i uns ¡hala a tallar! i altres ¡a enfilar guies!, i altres ¡a cosir com a rabiosos!, i ¡venguen camíes, calçons, gabitzes, guardapits, gavardines, llençols, vàneves, coixineres, teles de matalàs i màrfegues, cortines, torca-boques, mocadors, tavaioles, barretines i de demés carroportal.

Mentres tant, altres estols planten una botiga de fuster i una de ferrer, i ¡venga a serrar soques de noguer, cirerer i morer! i ¡foc a sa fornal! i ¡hala! a llavorar barres i posts, i a forjar corretjam, panys i claus! i uns ja fan cadires de repòs, amb braços i sense braços, i altres sofans, i ganapès, taules, calaixeres guarda-robes i totes aquelles altres coses d'aqueix ram que ha mester una casa de fii de rei.

I allà en veis un estol que fan de courers, i ¡venguen calderes, olles d'aram, pelles i caceroles! i uns altres que fan de llanterners, i ¡hala llumeneres, llums, llumetes, canelobres i salamons! i uns altres que fan de vidriers, i ¡venguen barrals, ampolles, bòtils, taces. taçons, pitxers, fruiteres, i sucreres!, i uns altres que fan de gerrers grollers, i ¡hala aufabies, gerres, gerretes, gerricons, gots, garrafes i cadafets!, i altres que fan d'ollers, i ¡allà veuríeu olles, olletes i caçolins, tantes en volguésseu! i altres qui fan de gerrers primeters, i ¡venguen soperes, palanganes, plats fondos i plans de totes mides i traces!

I allà hauríeu vista de tota aquella trenquelada d'homonets i donetes de colzada trompitxar, cuidant a estellarse, com a llampons.

No vos dic res, una hora abans d'enramar-se's sól, ja hu tenien tot llest i a la vela, tot lluent, flamant, net ben net, que no pareixía tocat de mans.

—No res, diu en Bernadet. Si que ne heu feta de bonda! ¡Vos ne poreu anar a fer quatre bots i xecalines, fins que tengueu assaciament.

I tots ja li han estret de d'allà fent lulea i bogiot, que no hi havía qui hi paràs.

— Bé, diu En Bernadet a Na Juana; te'n pots anar a ma mare i li dius que pot venir a rebre tot aquest parament; i ja sabs que li has de respondre si et diu:

—Ja deus haver vist mon fill Bernat!

—¡No haies por! diu Na Juana.

— I ja li ha estret cap a la Reina, i li diu:

—Senyora Reina, en voler pot venir a rebre tot es parament que m'havía comanat.

Com la Reina veu tot aquell carroportal, romàn de pedra, fins que a la fi s'exclama:

—¡Ja deus haver vist mon fill Bernat!

—¿Jo? diu Na Juana, ¡Ni l'he vist ni le mirat fins a l'hora que l'he deixat!

— ¡Calla mala llengo! diu la Reina. ¡Això no hu diuen!

I ja s'es afuada a Na Juana per menjar-la-se a picades, de rabiosa i destrempada que estava de veure que aquel dianxa d'al·lota li havía fetes totes aquelles coses, que pareixíen impossibles.

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24 i Capellans, 17.
:: ALTES NOVETATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques
PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

Na Juana li fogí així com pogué, i ¡cametes me valguen, de d'allà!

¿Què me'n direu? Ell la Reina de sa rabiada, va esclatar en sanc per baix i per dalt, i va colar la vida, i el dimoni (¡Jesús Sant Antoni!) la se'n duguè en còs i ànima.

I En Bernadet ¿quina la va fer, vos pensau?

Idò agafa Na Juana, i li diu:

—¿Que mos casam?

—¡Ell ja hu hauríem d'esser! diu ella.

Sobre tot, se casaren; i venguen unes noces de pinyol vermei i un ball ben encès i sarau per llarg.

I visqueren anys i més anys com Jusep i María; i encara son vius, si no son morts, i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

Société Internationale pour le développement de l'Enseignement Commercial

Objecte:
Fomentar les relacions entre els professors i personal interessat en la ensenyança comercial dels diferents paissos.
Publicació d'una revista trimestral informativa de la organització de la ensenyança del Comerç a totes les nacions, i amb bibliografía d'obres de ciencies comercials.
Organització de Cursos Internacionals d'Expansió Comercial.

Cursos en preparació:
VII—*Budapest*, del 11 al 30 d'Agost 1913 (en combinació amb el X Congrés Internacional d'ensenyança comercial).
VIII—*Barcelona*, Juliol 1914.

Quota social:
Poden ser membres de la *Societé Internationale* els professors de comerç, els estudiants, els comerciants i altres persones que simpatitzin amb l'objecte d'aquella, el mateix que les Escoles, Corporacions, Societats, etc.

Quota individual: 3 francs l'any
» *colectiva:* 12 » »

La inscripció dòna dret a rebre gratuitament la Revista trimestral i a gaudir d'aventatges per a l'adquisició de les obres publicades per la Societé.

Per inscriure's
Cal dirigir-se al Sr. D. *B. Amengual*, Secretari de la Cambra de Comerç de Barcelona, o a *D. R. Rucabado*, a la redacció de CATALUNYA.

Política contemporània

La crisi conservadora

Mai com ara la vella política espanyola havía sofert tanta crisi: al menys, mai com ara havía despertat tant pregón pessimisme en la actuació de les velles dretes i esquerres monàrquiques, que en tots els moments, en el problema de la política turnant (tradicional i rutinari) s'havía establert com a bona la llei mecànica de la balança política: quan la dreta monàrquica era al poder és sospirava ardentment perquè pugés, per contrapès, la balança de les esquerres laterals, i així al contrari.

Ara, la política espanyola contemporània va canviant, venturosament, i les situacions i els programes se van desembraçant d'una manera clara i vigorosa. La crisi de les velles dretes espanyoles era limitada als vells partits romàntics i protestataris que representaven, en la seva oposició, la negació de tot tribut a la vida política de l'Estat i la contribució a un desequilibri social amb turbulencies i odis de partit.

Però avui, el problema ja és més greu: aquesta crisi s'ha extès per damunt d'aquells programes, que assolint un gran sentit d'idealitat i un alt concepte jurídic de la vida social i política de la Patria, tenen l'immens defecte de sofrir una pertorbadora crisi de procediment, i, sobre tot, un desequilibri de les forces directores i dirigides, que fa impossible la llur intervenció... Passa aquesta fonda crisi el partit conservador espanyol, i la sofreixen d'una manera manifesta, precisament, les joventuts d'aquest partit, que fins ara, tenía la adhesió afectuosa dels homens d'ordre i que d'ara endavant apenes pot satisfer els dalers de reconstrucció política, que senten els homens d'acció, i bona part de la Espanya jove. No és nova aquesta crisi; des del temps d'en Silvela que vé plantejada, i al dirigir les forces conservadores la intel·ligencia educada i sentimental del Sr. Maura, ha pogut tenir, mercès a un prestigi personalíssim del quefe, una època d'acallament, quan ningú veia nous problemes a plantejar, però ara s'ha manifestat d'una manera evident.

Les darreres manifestacions del senyor Cambó, censurant aquesta crisi de la actuació conservadora, són d'una trascendencia efectiva: responen a tot un estat d'opinió que's dolía, calladament, de la isolada actitut d'una nombrosa força parlamentaria, que pels seus sentiment socials, pel sentit fondament social de moltes de les seves lleis, havía semblat com un pont per assolir, sòl o acompanyat d'altres elements reals de la vida política l'anyorada reconstrucció; i calía que un talent polític, com el del *leader* regionalista, llencés les afirmacions, que, essent en la conciencia de tothom, no eren en la paraula de ningú.

Per tots aquells que tenen de la vida política un concepte fondament moral i alhora un concepte orgànic, les afirmacions i algunes de les obres del partit conservador havíen de tenir molta afinitat; les velles esquerres monàrquiques filles d'una política atòmica i calcada, però no tradicional, no podíen satisfer aquelles aspiracions col·lectives del País vers una reconstrucció espiritual, interna i renovadora de la Iberia: perquè els que veien reflorir a Espanya noves collectivitats i nous organismes, no podíen acatar, a gratscient, una política lliberal individualista i fraccionadora, d'aquesta unitat d'esperit amb diversitat de manifestacions locals, que aquella política lliberal procurava apagar: i si el partit conservador en la seva passada actuació, del Poder estant, havía comprés aquesta realitat a la qual volia atendre i a la qual tardanament atenía un día i un altre, havía de merèixer les simpatíes i fins a cert punt la col·laboració d'aquells nous partits de la Patria nova. El Partit regionalista, que no ha vist mai la seva essencia en un credo doctrinari i inflexible, sinó en una constant actuació tradicional i renovadora, en justificades ocasions va donar a la passada política conservadora, la seva justa col·laboració: en el período de solidaritat, quan la lluita entre la vella i la nova política espanyola, estava plantejada pel problema català, el partit regionalista va orientar patriòticament, els seus adeptes vers aquesta col·laboració amb el partit conservador, que era una actuació nova en el Poder, que imposava amb el Projecte d'Administració local, una política orgànica parellament semblant a la política que volía Catalunya i altres regions espanyoles.

I Catalunya, que tenía com a problema capdal l'econòmic obrer, amb la seva industria, sentía la política social con-

ROYAL
Rambla dels Estudis, núm. 8
Totes les tardes Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres
RESTAURANT ❀ Menú desde 5 pessetes
El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

servadora, com una esperança, com una equitat, com una era de pau i de dolcissim governamentalisme; i el pas casual dels conservadors pel poder, va portar indubtablement a bona part de la opinió espanyola una renovació que era de cent anys ençà necessaria: la de convénce's el nostre poble que a tota política próspera calía el concurs permanent d'una intervenció estatista i una adaptació popular, col·lectiva, sentimental i plena d'idealitats..., com les que en gloriosa síntesi ha presentat el modern sentiment català.

El Sr. Maura va sentir alavores la ufanía del seu obrar; la seva concepció, sempre ideal, per atzars personalistes de la política centralista madrilenya, volía volar per les regions serenes, quan al seu entorn bullíen baixes passions de les quals es feu eco el Parlament: i aleshores aquell artista de la política, aquell romàntic de la política, va tenir la crisi psicológica, de la qual la política actual del seu partit és conseqüencia.

El Sr. Maura orador, el Sr. Maura sociòleg, el Sr. Maura estadista, el senyor Maura optimista irreductible, se converteix en una gloriosa figura parlamentaria histórica: i el seu prestigi governamental, qué fets turbonencs entelaren, queda reduit a un fervorós personalisme dels seus adictes, i a la censura callada i plena d'interrogants, de les forces vives del País. I així, avui, ja no es pot parlar amb tanta proprietat de partit conservador, sinó de partit maurista: la escola s'ha convertit en capella, i la capella en santuari isolat, *hidalgo*, com ells diuen, sense cap intervenció positiva i pràctica. Pot-ser no fora aventurat dir que el greu mal dels conservadors és l'ésser massa personalistes; me sembla que he pogut comprobar que els joves conservadors són massa mauristes, secament mauristes.

¡Oh els personalismes de les dretes espanyoles! Mentres la esquerra republicana, va deixant cada día més, els personalismes on va abortar la idea republcana, les dretes monàrquiques, en termes romàntics, negligeixen la escola per adular al mestre; ressonen sentimentals i gairebé únics els xardorosos visques al *«nostre rei»*, al *«nostre quefe»*, mentres la pobra doctrina, a voltes ni tant sols capida, resta com a senzill goig esperitual dels educats enteniments, però sense ferir la incultura dels ridícols cridaners.

Aquesta és la verdadera crisi dels conservadors. Mentres quatre intel·ligencies privilegiades i capdals estudíen i orienten problemes socials, no us serà estrany trobar alguna Joventut Conservadora on els elegants prenen *wisky* i juguen als escacs; mentre la intel·ligencia clara i fructífera del quefe, diu que la democracia ha d'ésser orgànica i sistemàtica, no us serà estrany trovar uns joves, que al exemple d'altres fraccións de protesta, se avaloten i ès conjuren frenèticament per contestar «al carrer i on vulguin» els atacs d'alguna kàbila; mentres els altres joves diuen coses palpitants i plenes d'inquietut, els elegants setmanaris conservadors vos cantaran lirismes a una patria..., qui és precisament tota la patria que ha mort ja, xorca i passada, la formosor d'una prinpcesa reial, o vos parlaràn encara dels «excessos del separatisme»... I així resulta que aquesta escola no dona cap fruit polític: i que la separació del quefe, el Sr. Maura, amb el seu partit, és, com deia, de una distancia que fa impossible una actuació; i és clar que això ha d'influir en l'isolament i en les resolucions d'anada i tornada, del Sr. Maura, que en aquest isolament amb respecte al seu partit ha de trobar la causa del seu escepticisme, que ha adquirit les proporcions naturals del gran fracàs d'una intel·ligencia impopular. Al Sr. Maura, gran idealista, l'ha enganyat el seu propi ideal; díes han de venir que les forces del partit conservador, s'han de convencer que una Patria no és un home, ni és sols com la capeix aquest home polític: dia vindrà que Espanya ha d'oferir variadíssims problemes que cap partit sol, per fort que sigui, podrà resoldre: dia vindrà que aquesta concepció de la democracia definida pel Sr. Maura s'imposarà gloriosament, perque les colectivitats i els pobles i els seus sentiments tindràn participació en la vida governamental espanyola; i la revolució desde adalt, preconitzada pel Sr. Maura, no serà més que la renovació social que han de portar els partits d'opinió, els partits populars, orientats en un criteri econòmic.

El partit conservador, malgrat el seu bon valer, no s'ha pogut sostreure a la vella fórmula espanyola del personalisme; i quan un partit amb programa i amb historia governamental se retrau i calla, quan les altres forces polítiques actuen, sembla precisa una nova direcció, o sembla renegar de la passada historia; i el maurisme calla, i quan se condol de la figura isolada i del dany de la calumnia vers el seu quefe retirat i pessimista, no's pensa en quant depressa avença l'onada del desordre, i en el greu de les responsabilitats al no contribuir en la política contemporània, per damunt del odis i dels pessimismes, quan l'opinió del País demana intervenció i te dret a demanar-ho.

Es, per cert, un erro de procediment; però convinguem que, en les democracies modernes, la crisi del procediment és el més funest i el que més desautoritza un partit per representar els dalers de la Patria i per encarrilar-los del Poder estant.

CARLES CREHUET

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibrería d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Institut d'Estudis catalans

NORMES ORTOGRÀFIQUES

Segona edició d'altres 10.000 exemplars ✲ Número solt **10 cèntims**

Grans rebaixes a centres polítics, escoles i altres entitats que treballen per a la difusió de la cultura catalana.

HIMNES HOMÈRICS: traducció de Joan Maragall. 2.ª Edició. Preu: **dues pessetes.** Cap alabança millor que fer avinent al públic que la 1.ª edició de la gran obra pòstuma del mestre s'és acabada amb dèu dies justos.

EVANGELIARI compost per Mossèn Clascar. Un vol. en 8.ª de VIII—300 planes. Es una obra magistral i clàssica que com cap altra fa gloria a l'autor. Rústega Ptes. 4, en tela inglesa Ptes. 5.

Dues pianistes notables

Audició íntima per Teresa Bonich

Si Wanda Landowska era olor de lleçaní, Teresa Bonich fou fragancia de rosa tè—rosa tè, la dè esentors ubriagants i subtils alhora.—Si Wanda Landowska éra corba, fina i graciosa, Teresa Bonich era línea femenina, però amb la virilitat angulosa d'imatge pagana. Wanda Landowska te la gracia parisina per senyora del seu gest, Teresa Bonich, és potser més romana; però l'una i l'altra són de Raça Platónica: mireu sinó el programa, que jugà a maravella, en la nit del 10 d'Abril, en audició íntima en els salons de sa casa: «Sonata en *sol major* de Beethoven, «*Adagio* de la Sonata en *do major*» d'Haydin, «*Allegro* de la Sonata en *re majors*» de Mozart, «*Gavotte* de la suite antigua» de Marticristià, *Le Cou-cou* de Daquin, «Fantasía en *re menor*» de Mozart, «Preludi n.° XXI» de J. S. Bach, «Fugues números 1, 3 i 4» d'Haendel, «*Le Tàmbourin*» de Rameau, «*Pastoral*» de Scarlatti i *Tres Preludis*, de Marticristià.

A Teresa Bonich, qui és un temperament refinadíssim, li desplauen les sentimentalitats banals dels romàntics. Enamorada com està de la Musica pura no cal dir que tampoc devallarà a les excentricitats virtuosistes, per les quals no són fetes ni ses mans, ni el seu esperit. El seny vetlla en l'alt de sa figura, com estel diamantí i fa del seu joc cosa tan mesurada que dona goig. Aquest programa ja és tota una idealitat estètica, mireu la seva simplicitat augusta. ¿Perquè, doncs tot pianista en sa primera audició, ens dona generalment aquests programes mancats d'unitat i jamai absents de la taca virtuosista? ¿Perquè Lisz? ¿Perquè Chopin?, i manta volta en mans d'infant. Aquest programa de la Bonich és un exemple per tots aquells qui vulguin fer-se coneixer també pels altres, pels ja coneguts. Maleïda la juxtaposició i maleit l'eclecticisme: sigueu sistemàtics, sinó voleu deixar d'ésser harmònics. Si és que preteniu l'aplaudiment del públic ja és altre cosa, però si és que valoreu l'ètica de l'artista, haveu de limitarvos, i limitar-se; és això que tan graciosament ha sabut fer la Bonich; jugar-nos el *Preludi n.° XXI* de J. S. Bach i la «Fantasía en *re menor*» de Mozart, p. e.; obres de dificultats, encara que apareguin fàcils amb la discresió i la elegancia i la frescor de les coses simples.

Avui que'ns cab l'orgull de parlar per primera volta de tan distingida damisel·la, creiem del cas mostrar-nos joiosos, per tant justa orientació en el camí emprès. A En Marticristià que ha estat el seu mestre, i que ho ha estat de veritat, i a la egregia pianista, coratge; i els nostres saluts, si és que aquests vos són de qualque estima: Que prompte vos pugui lloar la Ciutat, ja que avui la benaurada, ha estat la Casa tant sols.

La nena Carme Abella al Palau de la Musica Catalana

Sentir un infant—i un infant és la petita concertista—jugant Mozart en el piano—aquí el verb jugar, rellú amb tota sa valor—és tant agradable i fresc, com l'essencia de l'obra mozartiana. Això si que és harmonía; un infant que jugui, que no *faci l'home*, que sigui ben criatura. I Mozart fou creador d'una obra gentil i rosa com un joc d'infant serè i rítmic. Foren per això les parts més belles del concert, aquelles en que foren jugats els clàssics. Chopin és massa subjectiu, massa sentimental, per ésser interpretat per una nena, car Chopin no's juga, sinó que's plora i no com saben plorar els infants, sinó més tràgicament i elegíaca. Es atormentat i en conseqüencia tèrbol, i en el cervell diàfan d'un infant no deu entrar-hi la musica apassionada, mancada de ponderació, car aquesta pot ésser la causa de perilloses anormalitats psíquiques.

A les criatures doneu Mozart, Daquin, Rameau, Couperin, tot això que els romàntics anomenàren musica superficial, ells, els hòmens dels efectismes banals i de les exterioritzacions innecessaries. Ni Mozart, ni els seus companyons ataquen el sistema nerviós, n'hi donen pessigolles d'esgarrifà; aquests emocionen tant sols.

Però—insintím en l'elogi, car és just que així sía—no podem oblidar la gracia, la salut d'aquell Mozart «de dances rioleres i màgiques besades i peus que xipollegen pels reguerons d'Abril» segons expressió del poeta, aquell Mozart de la nena Carme Abella, deixeble de l'home sapient i bondadós que's diu Carles Vidiella, el qual ha fet aquesta magnífica sembrada de sa llevor espiritual que segons justa expressió del gran pianista, «no hauria granat, sinó hagués sigut la terra de bona mena», a lo qual nosaltres i afegim: i tampoc sinó hagués sigut ben conreada.

R. B. V.

La Setmana Política

De ço que ha esdevingut entre la Comissió d'aigües de Barcelona i el ministre senyor Alba, creiem deixar-ne constatat un breu i precís resum, reportant les explicacions del senyor Abadal, en una interviu. Diu el regidor regionalista:

El conflicte té dos aspectes: el que's refereix al problema de les aigües i el que's refereix a la Comissió de l'Ajuntament de Barcelona. A Madrid, després de la visita al senyor Alba, hem tingut molt compte en no confondre'ls. Fòrmules per a resoldre el problema de les aigües davant de l'actitut del Govern, n'hi ha varies. Fòrmula per a resoldre el conflicte entre el ministre de la Governació i Barcelona, no n'hi ha més que una: una satisfacció completa del senyor Alba o del Govern.

La Comissió va visitar al ministre de la Governació: les primeres paraules del senyor Alba foren semblants a aquestes: —L'assumpte és complexe, l'he d'estudiar molt, però he d'avençar-los-hi que jo en soc contrari.

—Gracies a Deu, va replicar la Comissió, que trobem algú intel·lectualment solvent amb qui discutir. Estudíi el senyor Alba i li responem de que tots els dubtes que tingui, seràn desfets amb una bufada. Precisament lo que volem és discutir: després de les sessions dels Vocals associats ni una raó s'ha donat contra el projecte responent a lo que varem exposar els defensors.

El senyor Alba es va veure près.

—Però és que hi ha més—va afegir.—Aquest assumpte, com tots els que venen de l'Ajuntament de Barcelona, m'inspira desconfiança i rezel; els veig amb prevenció...

La Comissió va respondre com devía: ja ho esplicarem. El ministre va acabar la entrevista amb un: «—No tenemos más que hablar». I encara els comissionats erem a la sala, que ell ja havía sortit per una porta escusada, sense ni tenir l'atenció de cortesía d'acompanyar-nos a la porta.

La Comissió d'aigües, organisme oficial, instrument de Govern, pot seguir gestionant lo que cregui convenient al problema de les

MOSAICHS E. F. ESCOFET & C
Paviments Unitas
Barcelona
Ronda Sant Pere 8

aigües: la Comissió de l'Ajuntament no pot quedar sense una satisfacció completa Ofenent-la a ella s'ha ofés a Barcelona: hem de defensar l'honor de la ciutat que va elegir-nos.

El Govern, que ha vist el compromís en que l'ha posat el ministre de la Governació, prou ha volgut arreglar el conflicte: ens ha proposat tota mena de solucions; fins ara, per telèfon, ens en proposen una de nova, i el comte de Romanones està desesperat; si poguessim contentar-nos amb el que ell ens ha dit, si digués públicament una quarta part de lo que'ns ha manifestat, conflicte resolt.

Com a resultat d'aquesta entrevista amb el ministre, han presentat la dimissió l'arcalde senyor Sostres i tots els membres de la Comissió d'aigües, el mateix els pertanyents a l'Ajuntament que els vocals D. Eduard Calvet, president del Foment del Treball Nacional; D. Lluis Sedó, president de la Cambra Industrial; D. Eusebi de Puig, president de l'Institut Agrícol Català de Sant Isidre; D. Miquel Fargas, president de la Reial Academia de Medecina, i D. B. Bassegoda, delegat de l'Associació de Arquitectes de Catalunya.

El president de la Comissió d'aigües, don Joan Alvarado, ha enviat el següent telegrama al senyor Calvet:

«Al regresar encuentro su telefonema. Dimisiones serán presentadas con la mía. Agradezco profundamente sus benévolas frases; recordaré siempre con orgullo la completa identificación con ustedes en asunto tan espinoso.—Alvarado.»

Una gran gernació anà a l'estació a esperar l'arribada de l'arcalde dimitent amb altres individus de la Comissió. Abans de l'arribada s'havía rebut la noticia d'acceptar-se la dimissió del senyor Sostres. Més tard els regidors i individus de la Comissió d'aigües es reuniren a porta closa al despatx de l'arcalde. Al cap d'una estona, en prova de deferencia, tots els regidors acompanyaren fins al vestíbol al senyor Sostres, que abandonava definitivament l'arcaldía que ha ocupat durant 16 mesos.

En la sessió de l'Ajuntament celebrada el día 15, foren aprovades per unanimitat les següents proposicions:

«Los infrascritos Concejales, Vocales de la Comisión de Aguas creada por R. O. de 12 de abril de 1911, entendiendo que la situación creada con motivo de las gestiones practicadas ante el Gobierno, por la Comisión designada por V. E. para el cumplimiento del acuerdo municipal de 17 de enero último, no les permite continuar en el desempeño de sus funciones en la aludida Comisión de Aguas, tienen la honra de presentar á V. E. la dimisión de sus cargos, rogándole se sirva ponerlo en conocimiento del Delegado Regio, Presidente de aquella Comisión, a los efectos que fueren procedentes.»

«Los concejales que suscriben en vista de las manifestaciones hechas por los señores que han usado de la palabra, tienen el honor de proponer a V. E. se sirva adoptar los siguientes acuerdos:

1.° No mantener en lo sucesivo con el Gobierno y demás organismos que de él dependan otras relaciones que las que extrectamente impongan las disposiciones legales hasta que se dé una explicación satisfactoria para los prestigios del Ayuntamiento.

2.° Que en cumplimiento del anterior acuerdo, hasta que se dén las referidas explicaciones, no se mantengan con el alcalde que por nombramiento del Gobierno pueda venir a presidir esta Corporación, otras relaciones que las puramente oficiales.

3.° Que para dar mayor solemnidad a estos acuerdos se levante inmediatamente la sesión.»

—La comissió reorganitzadora del partit liberal, en vista de les actuals circumstancies ha acordat anar desseguida a l'Assamblea projectada per a constituir amb caràcter definitiu el comitè provincial i marcar les orientacions que convinguin seguir donats els darrers incidents polítics locals.

Es diu que entre els elements esmentats se hi nota bastanta hostilitat envers al senyor Collaso, desigant com a successor den Sostres a l'arcaldia de Barcelona.

—Responent a ço que s'acordà en la darrera Assamblea de diputats i senadors per Catalunya, dijous passat es reuniren aquests novament, segons convocatoria del senyor Prat de la Riba en nom dels presidents de les quatre Diputacions, per estudiar la forma de treballar que es vagi a la obertura del Parlament.

—De diferentes poblacions de Catalunya van a les oficines de la Lliga Regionalista cartes demanant instruccions per a constituir «Comissions Auxiliars» i exemplars o fòrmules de reglaments interiors de les mateixes.

Aquesta forma d'organització forana de les forces regionalistes, ha tingut fins ara poc desenrotllament; són dotze no més les que a Catalunya funcionen. Però, desde la Diada Regionalista, s'ha despertat arreu la afany d'organitzar-ne i s'acut an aquesta forma reglamentaria per la qual sols és precís que hi hagi en la respectiva població tres o més socis forans de la Lliga Regionalista, i constituir-se amb un reglament interior, que aprova la Junta de la Lliga.

—Una de les poblacions on amb més empenta es reorganitzen les forces regionalistes és a Tarragona, on es prepara pel diumenge día 27 una conferencia a càrrec den Cambó al teatre «Salón Moderno» i un àpat de 200 coberts al Tetre Principal.

RON BACARDI

La Setmana Cultural

—En la Sessió inaugural de l'Ateneu Barcelonés llegí un admirable discurs D. Lluis Domenec i Montaner.

Es impossible extractar el treball del senyor Domenech, perque l'ilustre president de l'Ateneu no's contentà en llegir algunes de les nombrosíssimes quartilles de notes que duia — moltes de les quals quedaren inèdites perque la manca de temps no permitía la lectura—sinó que d'aquella manera tant seva, tant insinuant, tant viva, anà intercalant en la lectura comentaris i dites, i cites, i textes, i un gran aplec de notes, fruit de tota una vida d'estudi.

En aquella relació que feu dels origens i del desenrotllo de les barres catalanes, estudiant-les baix tots els seus aspectes heràldics i històrics, fins que acabà amb unes soperbes paraules den Campmany, després d' explicar l'ofici que les nostres barres han desempenyat en la formació de la bandera de l'Estat, fou impossible segui-lo. No és un discurs, no és una conferencia, el treball de l'insigne arquitecte.

Vegin els nostres llegidors un fragment del treball del senyor Domenech.

. . . . . .

LES BARRES DE CATALUNYA I D'ARAGO. — Al cap de totes les senyes usades a Catalunya, com la més permanent emblema del poder reial i nacional en les épogues de personalitat més marcada d'hegemonía sobre distints paisos i com exclusivament propia de la Casa reial de Barcelona, dinastía dels comtes reis d'Aragó, ha de posar-se la vulgarment anomenada de les barres.

Apareixen les barres o pals de manera rudimentaria i probablement combinats amb altres formes decoratives o constructives, com els raigs en els escuts dels segells coneguts del comte de Barcelona i príncep de Aragó Ramón Berenguer IV, 1137-1162. An

JOIERIA ✻ PLATERIA ✻ RELLOTGERIA
CABRÉ
RAMBLA DEL CENTRE, N.° 30
Garantia absoluta en tots els objectes ◆ Economia en els preus

teriorment a aquesta data no's troben en lloc en documents auténtics entre nosaltres la senyal de les barres ni d'altra senyal heràldica representativa de llinatges. Els segells de Ramón Berenguer IV es reputen a Europa entre'ls més remots en que apareixen les tals senyals o emblemes de llinatge en l'Edat Mitjana i no's considera pels especialistes com més antic de mitjans del sigle XII ca. 1150, l'origen de les senyals heràldiques a tot el món.

En la llista que solen fer els heraldistes alemanys més moderns, com Johan Gany, i les Mitteilungen des herald-Varèms, de segell amb senyals heràldiques, posen el de Ramón Berenguer IV de Barcelona, de l'any 1140, en el segón lloc d'antiguitat entze tots els coneguts. El primer seria el del Margrave d'Austria Leopold, el Sant Creuat, a 1106-1136 La primera menció sobre senyals de llinatge avui coneguda és de l'any 1127, en escrit d'un monjo de Marmontiers.

Indubtablement no ocuparía lloc tant remot el sagell den Ramón Berenguer IV, si no s'haguessin perdut altres segells que la historia havía ja registrat. Tals són entre'ls dels nostres veïns de l'altra banda del Pirineu els de Ramón de Sant Guillem, comte de Tolosa, i el de Guillem V, senyor de Montpeller, ambdos havíen fet també la creuada d'Orient.

«Tots els millors crítics, diu don Vaisetti refereixen aquesta expedició, (o sía a la creuada de la qual era general el comte de Tolosa Ramón de Saint Gilles, any 1096), «la orígen de les armories...» Albert d'Aix, autor contemporani, refereix, en efecte, que les banderes dels cavallers creuats eren de «diversos colors» el mateix que'ls seus escuts; que'ls uns eren color d'or, els altres verts, vermells, etc. Altre historiador del segle XIII, Matheu Parisiensi, diu que les creus que portaven com senyal eren de variats colors segons les nacions a les quals pertanyíen.

Ramon de Saint Gilles, tindría un segell ja l'any 1088 en el qual hi havía la «creu cletxada, buida i fronxa» que després usaren els comtes de Tolosa, els seus successors, com senyal heràldica dels llurs dominis. El sagell de Guillem, senyor de Montpeller, hauría dut un besaut o millor un torteu en un document de l'any 1135.

Com la creuada del 1096 comprengué a molts senyors «des dels Pirineus al Alps» i els comtes de Barcelona Ramón Berenguer III i Ramón Berenguer IV tenían allí'ls seus dominis de Provença per casaments o afinitats, es degueren molt aviat veure compresos en aquesta nova costum de les senyes feudals i gentilicies, que'ls envoltava.

El «Liber Feudorem» del sigle XII o començament del XIII, representa en una de les seves pintades i daurades figures, en Ramon Berenguer III entregant a la seva filla Mahalta un privilegi o feu; el document és cobert d'or i sobre del or hi ha unes llistes vermelles verticals exactament iguals als llistons o ratlles que com senya heràldica veurem en els escuts, banderoles, orses o cubertes de cavalls dels segells equestres de Ramón Berenguer IV, de Alfons II el seu fill, de Pere'l católic i fins en algun de Jaume I.

. . . . . .

El «Chronicon Pisan» d'un contemporani que relata l'expedició a Mallorca de Ramón Berenguer, any 1114 a 1116, és el primer monument escrit conegut en que soni el nom de «Catalunya i dels catalans» amb aquesta designació precisa.

. . . . . .

Els segells de Ramón Berenguer IV són també els primers de cera, penjants, que's coneixen entre nosaltres, i en ells es translueix no amb molt certa claretat, però les confirmen plenament els segells dels sobirans subsegüents, Alfons II i Pere II el Católic, de barres de l'escut.

Els pocs exemplars d'aquells segells que es troben en el arxiu nacional de Madrid, no són molt conservats; l'escut que és la part més sortint i de relleu més alt, està aixafada o refregada i els petits ressalts del dibuix heràldic en uns, si n'hi havía, han desaparescut per complert, en altres en queden no més trasses en un costat o altre. No obstant, ací i allà s'hi veu la disposició de la decoració o estructura en barres verticals, de les que queden fragments Ja l'any 1864, en Muñoz Ribero, entès col·leccionista sigilogref i anticuari, va presentar el dibuix d'un sagell de Ramón Berenguer IV amb l'escut decorat amb les barres, dibuixades per primes llistes amplement espaiades, semblants a les que tenen ben visibles en els sagells d'Alfons II, Pere II el Católic i en algún de Jaume I el Conqueridor.

Jo no sé si en Muñoz Ribero va veure la decoració de l'escut complerta o si la va deduir i restaurar per les trasses de les barres que veiem certament encara en els exemplars per ell estudiats. En algún dels que jo conec, fragment del segell de l'Arxiu nacional de Madrid, s'hi veu alguna cosa més per sobre dels trams de llistons o barra vertical: és l'umbo o ombílic central circular propi dels escuts sense empresa heràldica de l'època o amb empresa rudimentaria o naixent, i a uns ulls com radis florejats al cap arrancant de l'umbo central, forma d'armer o reforçat l'escut que s'anomena en heràldica «escarboncle». Aquest escarboncle sembla, doncs, sobreposat a la senyal de la barra. No és desconeguda aquesta sobreposició del carboncle o reforç radiant els signes heràldics naixents en escuts del segle XII.

El segell en que'n Muñoz Ribero va distingir per primera vegada la barra de Catalunya, és d'un document en que'l comte Ramón Berenguer IV «Princep regni aragonesi», com li diu l'inscripció, prometía protecció a la propietat de Poblet, a 2 de maig de 1140. Es, doncs, el document de poc posterior al 1137, data del casament, o més benedit, promentatge del comte amb Petronila, pel que va entregar el govern d'Aragó.

. . . . . .

Quan el senyor Domènech acabà la lectura del seu treball, que en alguns punts anà acompanyat de projeccions lluminoses, una grossa ovació ressonà per la sala. Després el disertant rebía felicitacions, mentre totes les mans li estrenyíen les seves.

—Al «Centre autonomista de Dependents del Comerç i de l'Industria» ha donat la quinta de les conferencies sobre Dret Mercantil, l'advocat del Col·legi de Corredors Reials de Barcelona, D. Lluis Riera i Soler, disertant amb gran erudició sobre «La Borsa Aspecte econòmic i jurídic de ses operacions. Especialitat de la contractació».

En el local de la esmentada Societat s'ha celebrat amb èxit durant els díes 12 i 13 d'aquest més la primera Assamblea de dependents del Comerç i de l'Industria. Heu's aquí els temes que's desentrotllaren:

Tema I. Descans dominical.—Convé demanar una modificació de la llei actual? Extrems principals sobre els quals deuría versar dita modificació. Medis que poden posar en pràctica les organitzacions de dependents per a assegurar el compliment constant de la llei. Ponent: l'Associació de la Dependencia Mercantil de Barcelona.

Tema II. Treball intensiu.— Definició i estat actual d'aquesta reforma. Ventatges i inconvenients de la mateixa. Acció a realitzar per a implantar-la. Ponent: Adrià Presas, del Centre Autonomista de Dependents.

Tema III La setmana anglesa i la seva relació amb el treball del dependent. Ponent: don Domingo Saló, del Centre de Dependents del Comerç de Sabadell.

EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 • Economia, Veritat en els preus

Important: La Egipcia es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. — NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fòra.

Tema IV. Salari mínim.—Conveniencia de la seva fixació. Medis per a determinar-lo a Barcelona i fòra d'ella.—Ponent: don Jesús Bernaldo, del Centre de Dependents del Comerç de Sabadell.

Tema V. Jornada màxima del dependent. — Criteri a emetre davant dels projectes del Govern. — Ponent: don Eduard Llerena, de l'Associació de Dependents de Lleida.

Tema VI. Actuació de les Associacions de Dependents de Catalunya en l'ordre professional.—Sobre quins punts deu versar avui? Medis pràctics per a realitzar una acció de conjunt.—Ponents: don Pere Manen i don Oscar Avila, de l'Associació Professional de Dependents del Comerç de Mataró.

Tema VII. Millores legislatives: reformes a introduir en el Codi de Comerç i en la legislació fiscal per a millor aclarir la condició legal del dependent, assegurar els seus drets davant dels patrons i fer més equitativa la seva tributació.—Ponent: don Ramón Noguer i Comet, advocat.

—En la sala Viladomat del Museu Arqueològic i de reproduccions del Parc, s'hi celebrà la sessió d'obertura de la exposició de la magnífica col·lecció de teixits i brodats de D. Josep Pascó que's tracta d'adquirir per a instalar-la definitivament en el museu de la ciutat.

Ocupà la presidencia el senyor Fuxà, acompanyat del president de la Diputació provincial don Enric Prat de la Riba, de la Comissió que ha dictaminat referent al mèrit, valor i conveniencia d'adquirir dita col·lecció, els vocals de la Junta autònoma municipal de Museus D. Emili Cabot, don M Rodríguez Codolà i don Geroni Martorell i els senyors de la Junta de Museus D Josep Puig i Cadafalch, D. Josep Font i Gumà, don J. Baixeres, don P. Muntanyola i don C. Pirozzini.

Aquest va llegir una Memoria relatant els tràmits seguits per a arribar al punt actual d'aquesta qüestió importantíssima de que Barcelona compri la esmentada col·lecció composta de 1.100 exemplars de teixits, domassos, velluts, brocatells, estampats, alfombres i brodats, desde els koptes, sigle IV o V, fins a les robes sumptuaries dels sigles XV, XVI i XVII, ponderant els mèrits de la exposició. Manifestà el desig de que a Barcelona hi hagi ambient favorable per a fer adquisició de que pot figurar dignament al costat de les millors d'Europa.

El senyor Fuxà pronuncià també paraules d'elogi pel mèrit dels exemplars que formen dita exposició; felicità als senyors que havíen cuidat de la instalació, i declarà oberta la exposició, invitant als assistents a visitar-la

—L'Associació d'Arquitectes de Catalunya a organitzat una serie de conferencies a càrrec de don Josep Coll i Vilaclara, que tenen lloc en el domicili social, sota el següent programa:

Primera conferencia:

«L'urbanització.—La Plaça: agrupaments que poden ferse'n.—La plaça del Poble: descripció de les clàssiques, migevals, del renaixement i de les modernes».

Segona conferencia:

«La Plaça de Veinat: caràcters que pot pendre. — Places motivades per un edifici: estudi de les que volten la Catedral gòtica; estudi de les que venen davant d'un edifici del Renaixement».

Tercera conferencia:

«Places de circulació: estudi de les regulars; estudi de les simétriques. — Places de enllaç».

— L'Academia de Bones Lletres ha celebrat sessió extraordinaria per la recepció de l'acadèmic electe numerari D. Cosme Parpal i Marqués, el qual llegí un erudit discurs sobre «la illa de Menorca en temps de Felip II», contestant li el Dr. D. Antoni Rubió i Lluch.

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Questions Civils estudiades segons nostre Dret per Lluis de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Es ven a les principals llibreries

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme,** la **diabetes** i les afeccions del **estómac, fetge, melsa.** Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán.** Cridèm la atenció dels consumidors, i molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorpendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fábrica **i no fonts de origen.**

DE VENTA EN TODAS PARTES

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.°

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automóbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbiles - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes económics de essencia i neumátics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 ½ i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de práctics de ports salvament de náufregs i auxiliars de barco de pesca.

VIUDA DE

JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERÍA i LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatsèms i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

Obra nova
(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 céntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA

MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de París y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach.** con el escudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES

dministración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinat - Llorach**

Establiment Tipogràfic de J. VIVES - Carrer de Muntanè, 22 BARCELONA